

efter alt, hvad man kan skønne —, at der i den kommende Sommer vil blive fremstillet saa store Mængder Tørv, at Jernbanerne kan faa nok at gøre med at transportere dem. Man maa derfor lægge an paa dels at anvende saa store Mængder af Tørvenesom muligt nær ved Produktionsstederne, dels at faa Tørvene transporteret ad Søvejen. Det er muligt, at dette kan lade sig gøre, og den Vanskelighed, som ligger her, hører i hvert Fald til dem, som skal overvindes.

Dersom man saa vil se lidt paa det næste Spørgsmaal, Anvendelsen af Arealet som Landbrugsjord, efter at Tørven er gravet af, melder der sig straks det Spørgsmaal, om dette Areal egner sig dertil, og navnlig da, om det kan afvandes tilstrækkeligt. Der er nu Forholdet saa heldigt, at Mosernes Bund ligger omtrent 15 Fod over Havets Overflade, det vil sige, at disse Moser kan afvandes ved fri Afstrømning. Dette har stor Betydning, thi først af alt skal disse Arealer afvandes, ellers kan man ikke kultivere dem, og at de kan afvandes ved fri Afstrømning og ikke behøver Afvanding ad kunstig Vej, har økonomisk overordentlig meget at sige, thi skulde de afvandes ad kunstig Vej, kunde man vel sige, at hele Foretagendet var paa Forhaand dødsdømt, det vilde ikke kunne bære sig.

Jeg skal nu kort fremstille, hvorledes jeg har tænkt mig, at Afvandingen ved fri Afstrømning nærmere skulde udføres i Marken. Det vil ske paa den Maade, at man afgraver Tørven, men ved dette Arbejde kaster man de øverste 2—3 Fod af Tørven tilbage i Tørvegravnen, saa at disse 2—3 Fod af den øverste Tørv bliver til den Jord, der bagefter skal dyrkes. Jeg har før sagt, at netop denne øverste Del af Mosen, denne forholdsvis vel udluftede og noget formuldede Del af Mosen egner sig særlig vel til Opdyrkning, og den Bearbejdelse, som denne Jordmasse faar ved, at den kastes tilbage, er i Virkeligheden en Slags Kulegravning, der yderligere bevirker, at Luften faar lettere Adgang til Jordmassen, saa at Formuldingen kommer endnu lettere i Gang. Efter at man saaledes har lagt dette Lag tilbage og planeret det smukt og pænt, graves der Grøfter ned i Undergrunden, ned i Sandet, og man tager op fra Grøfterne saa meget Sand, at man kan belægge hele Mosen Overflade med 2—3 Tommer Sand. Det er en Nødvendighed, fordi Tørvemassen er noget løs, og det vilde have store Vanskeligheder at faa den dyrket, der-

som man ikke kunde belægge den med dette Materiale. Saa tilføres der naturligvis Mergel eller Kalk samt Fosforsyre, Kalkgødninger, det skal jeg ikke opholde mig nærmere ved, og saa er Arealet tjenligt til Besaaing. Denne Art af Kultivering anvendes i stor Udstrækning og har i mangfoldige Aar været anvendt i Holland med ualmindelig gode Resultater. Det er en Fornøjelse at se dette i Holland, hvor man, efterhaanden som de skærer disse 5—6 Fod Tørv bort, dyrker Jorden og dyrker den helt ind til den Væg af Tørv, der staar og venter paa at blive skaaret af næste Aar. Man udfører ikke Arbejdet saaledes som her, hvor man kan have Tørvegravene liggende maaske i 100 Aar, uden at en Haand rører sig for at planere og udnytte dem. Det gør man ikke, man tager alt med Aar for Aar saa langt, som man har skaaret Tørv eller æltet Tørv, og saa dyrker man paa disse Arealer omtrent alle mulige Afgrøder. Det ser overordentlig tiltalende ud, og selv om Forholdene i Holland tillader en noget stærkere Udnyttelse og i det hele er noget gunstigere for Udnyttelsen af disse Arealer, end de er herhjemme i den store og den lille Vildmose, er dog ogsaa vi i Stand til at frembringe overordentlig smukke Afgrøder, og det er heldigt, at dette tilstrækkeligt er oplyst og bevist i Aarens Løb ved Hedeselskabets Mosevirksomhed. Jeg skal gøre opmærksom paa, at Hedeselskabet har anlagt omtrent 600 Prøvestationer rundt omkring i Jylland, og en stor Del af disse er netop anlagt paa saadanne afgravede Højmoserealer. Vi behøver derfor ikke at spørge, om der kan frembringes gode Afgrøder paa saadan Jord, det er vi tilstrækkelig klare over, det har vi set Beviser nok paa, saa derom er der ikke mindste Tvivl.

Hvis man nu skulde se lidt nærmere paa selve Driften af de Arealer, som Staten skulde erhverve, kan der være Tale om at gaa flere Veje. Der kan være Tale om, at Staten skal optage Driften, og det skulde jo være mærkeligt, om ikke der var nogle, der holdt paa, at der her skulde laves Statsdrift. Det vil jeg indtrængende advare imod. Jeg tror ikke, Forholdene egner sig for Statsdrift lige saa lidt i dette som i de fleste andre Tilfælde. Staten egner sig ikke til at være Tørvefabrikant. Derimod tror jeg, det vil være en overordentlig heldig Kombination, om Staten her — og saaledes har jeg opfattet Lovforslaget — træder støttende til. Det er nemlig klart, at den private Mand løser ikke dette Spørgsmaal, og efter hvad der hidtil har forelig-